

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Drei Vorlesungen in Rom - Cod. Ettenheim-Münster 196

Lugo, Juan

[S.l.], 1632-1633

Disputatio I.- De voluntario directo et indirecto

[urn:nbn:de:bsz:31-116360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-116360)

DISPUTATIO

De Voluntario directo et indirecto.

Expediremus prius aliqua faciliora, et postea veniamus ad magis difficultas. **SECTIO I.**

Premittuntur aliqua faciliora de Voluntario in communi.

Voluntarium ex hinc 3 Ethic. cap. 1. dicitur principium et ipse ipse agentis sciente singula in quibus ipse actus. quia distinctus e contra sic traditur: voluntarium est a principio intrinseco cognoscendo regula. pro quo dicitur voluntarium multo plerumque accipi. Imo pro libero in quo sentit accipitur ab hinc 2 Ethic. ad Euthemium in fine ubi dicitur virtute et virtutum voluntarium de, si nulla necessitate cogente eliguntur quare Almainus tract. 1 moral. cap. 1. Remig. et Elyan. de Viques in presenti dicit 23 dicunt voluntarium est de potentia obij respicientis se ab agente potius et hinc. hac et voluntarium accipitur e magis restricta, nam Deus se voluntario deligit et licet ille amor non sit liber est tamen valde voluntarius, et amor beatificus quo Deus a beatis amatur non est liber est tamen voluntarius.

Alio modo voluntarium sumitur pro volute. in quo sensu dicitur apud Philosophos ubi supra dicunt voluntarium in eo est quicquid voluntum, et dicitur vero in voluntum quod est actus quales et actus etiam quibus volumus et in voluntum in eadem quale est obij quod volumus et hinc facimus. hac etiam accipitur e magis propria, et quicquid est voluntarium e proprie voluntum nec contra, nam volute ipsa proprie loquendo non est voluta et tamen voluntaria dicunt volitionem in eodem e volitionem sui obij sed etiam sui ipsius, sed ita, quod volute voluntum quia precognitum, non e precognoscitur ipsa volute sed obij et volute non est voluta. utem nec experimur in nobis semper enim modi reflexiones nec in brutis videtur potibiles, et tamen in illis ipsomet amor e voluntarius et hinc de voluntarium e voluntum.

Quis: per actionem qua producantur calor v. g. producantur ignis met actio ut quo, e vno etiam qua vntur forma e vno sui ipsius, et vntur ad corpus e vntur ad sui ipsius et amor obij e etiam amor sui ipsius ut quo. R. negando neg: quia amor sumitur a suis particulantibus in quibus e peculiaris ratio in singulis, non e vntur ad v. g. e vntur ad sui ipsius

Verbis hinc actus iudicij procedit ab intrinseco & quidem ex cog-
 nitione procedenti scilicet ex apprehensione, qua licet n̄ ut auctori formatur
 tñ ad totum ob̄i usque ad iudicij, licet diverso modo scilicet n̄ iudic-
 cando sed apprehendendo n̄ solum extrema, sed copulam eorum & actus iudicij
 convenit sibi definitio voluntarij. Quod fortasse S. Thomam in presenti
 art. 7. dicitur maiori explicita gr̄a voluntarium eī qđ procedit ab in-
 trinseco cum cognitione finis, id ē qđ procedit ex cognitione finis qđ quom-
 fit. Et etiam magis implicite videtur contingi in definitione Artis, qui
 petit ut oriatur a principio cognoscente singula. In quibz ē actus, eam e-
 una ea qđ dicitur ut cum variantis actus ut finis qđ, quem fit, iam eo ipso
 petitur cognitio finis. hoc verum videtur magis intrinsece, ut n̄ in
 illa orationi definitione qua contextus circumfertur: voluntarium ē qđ orit̄
 a principio intrinseco cum cognitione, nō ē qđ principij intrinseco qđ rigore
 videtur significari inclinādo intrinseca, ut notavit S. Thomas, inclinādo ē
 proprie qđ n̄ in eo qui cognoscit bonitatem finis. voluntarium ergo ē
 qđ illud qđ oritur a principio intrinseco, id ē, a principio operante ex intrin-
 seca inclinādo, quales n̄ habetur sine cognitione finis, ex quo p̄t qđ modo
 definitio voluntarij n̄ dicitur actus iudicij, qđ licet oriatur ex cognitione
 apprehensiva, n̄ tñ ex inclinādo ad finem huius obiecti.

Ad h̄c tres debent actione in voluntarium procedent, a principio cog-
 noscente singula in quibz actus, hoc ē, circumstantias ob̄i, quae vident n̄ s̄
 ita diligenter ut nunquam actio sit voluntaria nisi cognoscantur et circum-
 stantia, aliquam n̄ est voluntaria elemosina nisi cognoscatur status d̄ d̄cto
 pariter eū sator. sensus itaq̄ ē ad hoc ut n̄ sola substantia actus sed etiam
 ipsae circumstantiae voluntariae requirunt qđ cognoscantur etiam ipsae circum-
 stantia, vel certe requiruntur ut actio vera sit voluntaria cognosci etiam cir-
 cumstantias illas, quae n̄ cognoscuntur n̄ fieret talis actio, aliquam ignoran-
 tia illarum circumstantiarum faceret qđ actio n̄ sit ita voluntaria ut talis
 imphite n̄ sit involuntaria. Verbes itaq̄ loquitur de voluntario perfecto, id ē,
 qđ n̄ imphite ē involuntarium, actus a. exigit cognosci eiusmodi cir-
 cumstantias, adverte. remonem ē de circumstantijs qua se tenent ex parte
 ob̄i, nam ille qua se tenent ex parte ipsius actus n̄ s̄, ut n̄ ē c. n̄ debent
 cognosci actus ut pat voluntaria, n̄ s̄, ut n̄ s̄,
 voluntarius. deniq̄ adverte voluntarium aliquam, ut n̄ s̄, ut n̄ s̄, ut n̄ s̄, ut n̄ s̄,
 arbitratem p̄cepti, qđ a. fit ex debito d̄ignit̄ n̄ voluntaria fieri. item aliquid
 voluntarium exhibetur ad d̄ d̄ qđ ē volitum, in quo sensu mors v̄mici dicitur
 voluntaria ei etiam qđ eam n̄ occidit. sed haecceptiones n̄ s̄ ad finem propositum,
 n̄ s̄, ut n̄ s̄,
 n̄ s̄, ut n̄ s̄,
 tñ eam cognitione.

Et hinc colligitur decisio illius qđ auctoris: an in brutis reperitur
 Volunta-

voluntarium? *¶* cum dicitur Thoma in secundo articulo 2do reperitur quod
 licet in oio affectu, nam sicut in iis non dicitur cognitio perfecta, sed imperfecta, eius tamen
 ad se fortiter, ne in dicitur voluntarium perfectum ad imperfectum voluntarium est.
 nec dicitur voluntarium posse voluntatem quam proprie, bruta non habent, sed dicitur.
 Et id a quo nobis etymologia desumpta est aliter dicitur significat, sicut concordia
 dicitur a iunctione cordum, et sic in angelis per eorum non habet reperitur concordia
 sic significat quamvis voluntatem coniunctionem in se potest voluntarium de-
 rivari a voluntate, et sic significare idem quod spontaneum seu quod oritur ab appetitu
 cum cognitione, atque reperitur proprie in brutis.

Non item dicitur quod magis dicitur voluntarium esse quod procedit ex cognitione
 finis, quae cognitio videtur deesse brutis quae sequuntur per finem. *¶* Et est bruta, si
 eligant mediam per finem, velle in amare aliquam finem saltem materialiter, nihil
 appetunt nisi sua vaie boni, quod sequens illud habet per finem saltem imperfectum.
 Nam vero aliquando etiam cognoscunt proportionem aliquam inter aliquid, memorem
 et finem, ut quando canis videt ex ore leonis currit, vel quando rapit afficitur
 vel movetur, vel ad tendendum animam ad fructum amissionem, quod dicitur Philo-
 sophus in libro de anima tract. 1. dicitur in secundo tract. 3. dicitur in secundo tract. 2. dicitur
 tract. 1. dicitur in secundo tract. 4. ubi respectu aliquorum dicitur non esse et probatur co-
 natur multas experientis.

Voluntarium itaque in eodem dividitur in voluntarium liberum et in vo-
 luntarium necessarium, circa quam divisionem arbitrio, quod in oio voluntate
 competat perfectio rationi voluntari. aliquid dicitur voluntarium esse magis affectu
 et magis voluntarium, quia quod est aliquid liberum et necessitate, eo est magis sponta-
 neum et magis ad intrinsecum, ita videtur sentire. *¶* Propter in secundo articulo 23 cap.
 4. dicitur in secundo dicitur et in fine alij et contra voluntate affectu et voluntari-
 um necessarium, quia voluntarium est quod procedit ex cognitione. Et quo magis
 procedit ex cognitione eo erit magis voluntarium. Et plures dicitur in patria
 quae oritur ex perfectissima Dei cognitione erit magis voluntaria quam in via
 ubi oritur ex imperfecta et obscura Dei cognitione.

Pro resolutione adverte aliud esse ex alio, ut voluntarium magis per-
 fectum, aliud vero et in eis magis voluntarium, quod est contingere actum magis vo-
 luntarium esse minus affectu voluntarium, sicut actus perfectior liber huius compere
 magis liber, fortasse est actus alienius virtutis in carnis erat minus liber quam
 in nobis et sic erat perfectior et magis sicut cognitio et representatio sui obiecti, tamen huius
 compere et perfectior cognitio quae magis representat obiectum, perfectior est et cog-
 nitio quae bestia videtur Deum, quam cognitio quae angelus comprehendit la-
 tere, licet haec magis representet suum obiectum quam illa, ubi ergo potest esse aliquid magis
 voluntarium suam aliud, et tamen esse minus perfectum.

Hoc supposito si sermo sit de voluntario magis affectu ~~et~~ vi-
 detur dicendum in quibus vis videtur magis affectum voluntarium ne-
 cessarium

cessarium quam liberum, si si accipimus ut remum ut in gnis e comparatio
cum proprio alteri inuenimus effectus e voluntarium necessarium,
nam intra hoc genus reperitur amor beatitudinis quo beati necessario
intelligunt Deum qui effectus e ad amorem libero, melius enim est, Deum
amare necessario quam libere, cum videamus Deum h amare se libere se
necessario & ex parte suo effectus e amor necessarius quam liber.

si vero quaestio sit de magis voluntario uter ut amor magis volun-
tarius an qui libere fit, an qui necessario, distinguendum videtur, cum e, in
reformatione, voluntari meliuntur vero sicut proacere ab intrinseco, e ex
cognitione, ut ex utroque parte ensare, rdo voluntari e quidem actus liber vi-
detur e eo magis intrinseco quo minus intelligitur ab obto extrinseco, at
dico ex hoc capite, videtur e magis voluntarius, at veri amor beatitudinis
necessarius, cum procedat ex perfectissima Dei cognitione, quae effectus e,
magis determinat ad amorem, videtur iam ex hoc capite e magis voluntarius
quatenus magis oritur ex cognitione. quare ex parte sua si videtur magis vo-
luntarium e unum quam alterum, si in necessitas actus rari ontur ex perfectione
cognitionis prout stringit in amore beatifico, frequentio vero nascitur ex
imperfectione cognitionis si plene representantur obto, rdo regulariter actus
necessarius e minus voluntarius quam liber, tunc e. E minus ab intrin-
seco e si e magis ex cognitione, no potes ex defecte cognitionis, ex quo defec-
tu provenit necessitas amoris. in quo tenet iuxta S. Thomas art. 2 in tra-
ctat. si dari effectum voluntarium qd e datus libertas, loquitur nimirum de
necessitate proveniente ex imperfectione cognitionis quam patemur in
voluntarium minus effectum e minus voluntarium. in alijs vero locis S. Th.
Doctus confundit voluntarium cum libero, qd loquitur in uba eodem illam
accceptionem qua voluntarium significat qd tribuitur omnino voluntatis,
ita accipendos qd 2. art. 2. e 7. parti q. 4. art. 2. ad 3. e i extra gentes cap.
32 e relib. e in eodem sensu accipitur voluntarium ab August. lib. 3 de
libero arbitrio cap. 18 cum ait peccatum in tantum e peccatum in quantum e
voluntarium.

Circa eandem divinationem dubitatur Do. an sit diversio generis in
specie, vel potius ubi in se contenta; an reslibet liberum e necessarium riat
differentia et ridentes et rales rae in eodem voluntarij. rdo dubitatio
e qd supponimus cum eodori sentia libertatem h e de eia volitionis, id
alioq. ducens extra rae vel intrinsecum qd e ab e vel e ad e manente
eodem volitione entitatis, de quo supra dixi. 3. quo supponit videtur h e
divisio voluntarij in liberum e necessarium h e generis in specie sed ubi in
accidentia; neut si ducas horem in album e nigrum, ois e volitio e
e rales voluntaria, e a. liberam vel necessariam e peccatum accidentale,
hoc argto movetur ralia in presenti dixi 2. q. 1. art. 1. e alij recentiores.
Ally 2.

Ally e contra dicunt ee divisionem generis in species, cum quibus sentit
 Vasquez disp. 23 cap. 4. e probari potest: quia licet in voluntate accidat ee liberum
 vel necessarium, n̄ ee tunc voluntario ut tale, voluntarium e; voluntarium e.
 ut voluntarium e. qd procedit a cognitione, procedens, a a cognitione, dividitur
 eequaliter tanquam in duas species in procedens a cognitione, determinata vel
 a cognitione indifferenti, qd e ee voluntarium necessarium vel liberum, qd
 licet necessarium e liberum n̄ ut species voluntatis, et tñ species voluntarij, hoc e
 voluntatis ut procedentis a cognitione, sicut licet album e nigrum n̄ sint species
 hois, et tñ species hois colorati.

Unde ad sententiam stratum dicunt de estra voluntatis ee qd est vo-
 luntarium radicaliter, hoc e, qd potest procedere ex aliqua cognitione, n̄ vero
 ee de estra. id per se qd constituitur in ratione voluntarij formaliter, hoc e,
 procedere ad hac cognitione vel illa, sicut de estra equi e procedere a ca-
 pta radicaliter, hoc e, per suam estra potest procedere a ca-
 pta per aliquam
 actionem, n̄ tñ ee de. eia estra n̄ per se formaliter procedit a Deo, hoc e, e actu
 quadam regardata, moraliter ordinata, qua potest variari manente eadem estra
 equi, quare equus ut, fitur procedens a seculo dividit ee eequaliter in proce-
 dentes hac actione, vel illa actione. in eognitione ut voluntaria formaliter, sicut
 ut formaliter e actu procedens a cognitione potest dividit eequaliter sicut species
 in voluntatem procedentem necessariam e in voluntatem procedentem ut agentem.

Hae rationes explicabant olim e defendebant hanc sententiam sed venera-
 n̄ videtur ee veritas. pro qd licet actus nre voluntatis procedens ab eadem cog-
 nitione, qua nunc e liber potuit ee necessarius e potuit eem actus n̄ voluti in
 ratione voluntatis sed estra eodem in ratione voluntarij sicut procedentis a cog-
 nitione ee liber e n̄ ee liber, sicut nunc e, sed necessarius e liberum e
 necessarium n̄ ee species sed accidentia actus voluntarij. Alij p̄b̄t qd si Deus
 n̄ p̄parasset naturam nram indifferentem in actu pmo ad huc e illum actum
 ehorogitum, sed naturam determinatum ad hunc solum actum, hic actus n̄
 eet liber, nam inter requisita ad libertatem unum e qd Deus concurret
 concurrente indifferenti ad utramq; partem, Deus a potuit estra stante cog-
 nitione indifferenti ad utramq; partem nolle dare concurrentem ad duos actus
 sed ad unum solum determinate e potuit hic actus, qui nunc e liber, ee
 necessarius parte eadem cognitione indifferenti in nro intellectu.

Et si aliquis cognoscat magnum e exarum bonum cum ali-
 qua tenuissima ratione mali n̄ ee liber ad relinquendum tantum bonum, e.g.
 si alicui offeratur opulentissima hereditas eadem statim pro vno pallio
 parvi pretij, n̄ ee liber ab illo exiguo detrimento ad recipiendam heredi-
 tatem, e licet n̄ ee liberi ad n̄ obediendum Deo in oribz, licet videatur aliquo
 bonum tenuissimum in peccati vindicta viz: vel superbia, qd ammiram
 illa tenuissima bonitas absorbetur a gravitate boni oppositi. si a. crequet
 aliquas:

aliquantum cogitatio boni illic tenuissimi vel ipsam bonum cognitum
 deprecatur vero cogitatio boni oppositi vel bonum ipsum, nam illa amor erit
 alter alio differentia specifica. ^{per} has cogitationes e parentis, nam qd retant
 centum nunquam pro habentate opulenta, vel potatur vng h. variat spes cog-
 nitiones. Et idem amor proveniens a cogitationibus h. diversis spes, e per se ipsas
 amor eundem igni in vase voluntarij seu procedens a cogitatione, qd e alter
 vel necessarij, e per se ipsas liberum e necessarium h. et necesse e accentiona
 voluntarij. quare hoc. pars videtur probabilior cum authoribz, imo sentia.

SECTIO II.

Utrum possit dari Voluntarium absqz omni actu Vo-
 luntatis?

Similis fore quaedam tractari solet infra quatuor art. s. circa peccatum,
 utrum solvet potest dari peccatum absqz di actu positivo voluntatis. hic a.
 magis generaliter tractatur de omissione pura. nō ē omissionis pura,
 illigetur carentia obis acty voluntatis. e quidem h. videtur dubium si pot
 aliquid voluntas cessare ab di actu suo, quando scilicet nullum propo-
 nitur obis a mandati vel oio habendi. imo in brutis contingunt tales omis-
 siones, si ea a. omissione nec e libera nec voluntaria, nullo e. magis procedit
 a voluntate, vel appetitu, qd negatō h. tribuitur alicui, eadē nisi altero ex du-
 ctus modis. imo mētiatē statens ea eadē ponit aliquid positivum repug-
 nans cum alio, ne dicitur ignis destruere frigus aqua qd producat calorem
 repugnantem frigori e ad cuius positionem sequitur negatō frigoris. Eo
 immediate quatenus eadē poterat agere, e h. agere, vel conservare e h. conservat,
 ut dicitur Deus eadē qd h. existat alius mundus quem potest creare, vel eadē
 e destructionis huius mundi: si eum h. servaret. cum ergo voluntas creata
 in peccato casu ex defectu cognitionis h. sit in actu primo proximo potens
 ad operandum, sequens e ut negatō operatōis h. procedat a voluntate immediate,
 sed negatōis mētiatē cum nihil ponat positivum, tunc voluntas h. repug-
 net operatōi. dubium itaqz e quando voluntati in actu primo proponitur obis
 manifeste ite ut potest velle, vel nolle illud, an potest suspendere utrumqz actum
 e habere se mere omnino respectu illius obis.

Legitimum est eorum dupliciter potest illigi voluntatem habere, sc.
 respectu vng obis, imo dicendo nolo illud. Eo volendi directe aliquid in e
 compositū e nihil curando de illo. neutro a. modo e pura omisso. h. imo
 modo, ut nō est, e cum datur acty volitionis. h. etiam eo modo, qd eum datur
 volitio alioqz obis per quam indirecte e interpretatur volūtas illud alioqz
 ut si velit studere quando proponitur adducenda Massa. dubium ergo e: an
 potest tunc nihil potest h. habere, circa Massam, nec velle aliquid qd eum igna sit
 Thom:

incompossibile, hoc e. pura omisio de qua loquimur.

Prima sententia affirmat id dari puram omissionem in actu ex-
phato. hanc docent multi ex antiquioribus. Capreolus, Hegesippus, St. maing,
Richardus, Vitorius, Argentina, Aquidius, Quanus, Carthusianus, Durandus,
Ochamus, Inghedus, Adrianus, Maior, et alij quorum loca vide apud Salas qui
eos refert & sequitur in secuti disp. 3. sect. 3. & infra disp. 9. 71. disp. 2. sect. 5.
eandem tenet Azor tom. 1. lib. 4. cap. 3. g. 3. Valentia tom. 2. disp. 2. g. 1.
punct. 1. & disp. 6. g. 1. puncto 2. Suarez tom. 1. metaph. disp. 59. sect. 4.
nam. 8. & Alphonsus Curiel infra g. 71. art. 5. de his 3. affertur etiam
am pro hac sententia ab eisdem authoribus. S. Thomas in puncto art. 3. ubi eam
videtur docere. fundamtu sequum e. q. libertas contrarietatis in suo
conceptu n. intelligit pot. velle, & nolle, sed pot. velle e. h. velle, & si suffici-
enter exierit libertas contrarietatis ab ipso q. voluntas spontane. nolat
per hoc fieri q. n. velit cum pot. velle.

2da sententia probabilior negat id dari eam puram omissionem.
hanc docet expressim S. Thomas infra g. 71. art. 5. Aristanus ibi in 1. parte
g. 63. art. 5. Bonaventura, Albertus, Alexander Aletius, Henricus & alij quo
affert Vasquez infra disp. 92. cap. 2. & quapuis ipse Vasquez affert etiam
volat pro hac sententia, ut si vera n. tenet istam, fatetur quidem nunquam
contingere de facto peccatum sine aliquo actu contrarius, sed tñ committit vni-
num. 8. id. voluntatem pro aliquo brevi tempore suspendere oim actum cura-
oim propositum, quare in rigore iam videtur aliquando recidere puram omissione.

Rationes pro hac sententia multa afferuntur apparum efficaces, imo
e. si daretur pura omisio est voluntaria & libera, hoc a. e. impossibile, & n. id
dari. Minor est: q. voluntarium e. q. procedit a voluntate, omissio a.
ita negat act. n. procedit q. nihil e. quare neg. e. act. 2. voluntatis & n.
e. voluntaria & libera.

Aliqui respondent negando ma. dicunt e. libertatem stricte-
tionis n. requirere. q. utrumq. membrum sit liberum scilicet facere e. n. facere,
sed si actio sit libera e. q. ipsa pot. poni e. n. poni. si constituerit libera,
si n. constituit, negat si erit libera. Sed negat actionis libera, quare nec e.
erit peccatum, q. peccatum n. e. nisi sit liberum. huius sententia fuit Caius
tam q. parte. g. 63. art. 5. in fine, ubi ait Angelus in imo insipienti potuisse
n. implere preceptum de diligendo Deo, & tñ hanc omissionem n. fore peccatum,
q. omisio n. e. voluntaria e. per sequeps nec peccatum. hanc eam doc.
trina vtuntur aliqui recentiores ad vindicandam libertatem. Qm in rebus
preceptis cum eis impeccabilitate, dicunt e. potuisse Chrm velle & n. velle
mortem, n. si potuisse nolle, si n. pot. obedire, si nollet, peccasset, q. n. poterat,
si vero n. vollet suspendendo oim actum n. peccaret, q. omisio voluntatis
libera n. e. libera. hunc docendi modum impugnauit 3. parte in ma. de Incar-
nate.

currendum cum ipso & tñ omisio continuaretur & nec potest esse libera.
 illa pura omisio. Sed neg. de nulla facta est mutatio in voluntate. & n̄
 potest habere nunc exercitum liberum novum cum antea illud n̄ haberet.
 Et etiam facilius negando mixta: nam in 2do casu iam omisio procederet ab
 hoc. cum prius n̄ est ab ipso. potest. quid est novum in hoc. tade curus deus
 munitur nunc de novo ead omisio. Et intrinsecam fortasse nihil
 physicum, extrinsecum vero de concursu Dei paratum in actu pmo qui antea
 n̄ erat parat, & ab hoc concurre parato voluntas humana conominatur proxime
 potens velle adire liberum; rursus ab hac pota p̄norma conominatur ipsa o-
 missio libera sine illa mutatio intrinseca physica prius omisio, sed per
 conominatioem extrinsecam a principio proxime potente, q̄ eadem etiam
 de actu volens p̄cedit, qui sine illa mutatio intrinseca n̄ incipit conomi-
 nari de novo liber cum antea n̄ est liber, & hoc per eandem mutatioem p̄ncipij
 in actu primo, ut infra viderimus.

SECTIO III.

Probabiliores rationes pro neganda puram omis-
 sionem liberam.

Hinc ergo videtur, ut parum efficacibus, omisio sit adhuc eadem contra probari:
 imprimis ex h̄c. 3. Eth. cap. p̄dicente de voluntarium, laudabile vel vitupe-
 rabile. Et supponit de voluntarium de actu potestatem, omisio. p̄m
 n̄ e laudabile nec honesta, q̄ ad honestatem requiritur fore in bonum p̄
 bonum, q̄ n̄ sit fieri p̄ aliquo actu potestatis. in hoc etiam vult ede h̄c
 p̄m verba illa. Eccl. 1. 2. qui tenuit transgressi & sic transgressi, facere ma-
 la & n̄ fecit, deo it̄ stabilita bona illius &c. ubi assignatur p̄miam omittendi
 mala, q̄ immoriam supponitur n̄ potuisse omittit h̄c actu potestatis qui est
 meritorius. ad idem faciunt etiam verba illa quae dicuntur deus p̄m. Luca 10.
 quare n̄ dedisti peccatam meam ad mensam ut ego veniens utiq̄ cum vultis
 excusum illum? p̄m tunc verus q̄ omisioem, quae tñ supponitur fuisse
 cum aliquo actu potestatis, aliquem n̄ interrogatur verus de motu. Et
 q̄ omittit, sicut de facto interrogatur: quare n̄ dedisti &c. certe si volens pec-
 care potuisset per puram omisioem potuisset bene respondere: quid me interro-
 gas de motu: ad omittendum n̄ e necessarium motum, imo repugnat
 q̄ voluntas sine actu teneat in alio motum. h̄c. a. supponit n̄ pot fieri
 peccatum sine motu aliquo & supponit n̄ pot dari puram omisioem libe-
 ram. idem videtur supponere. Atq̄ Joannes episc. p̄ cap. 2. cum dicit: de p̄
 e in mundo concupiscentia carnis & concupiscentia oculorum & superbia
 vult; ubi e. enumerat tria capita & radices quae in omnia peccata cooperant,
 ut notant ibi Beda, & latius Dionysius Cartusianus viderem. videtur l. Thoma
 infra p. 77 art. 5. ubi q̄m d̄ defendit illam fuisse omisioem divisionem d̄a:
 quatenam

quam omnium peccatorum quae fiunt, nam ea etiam peccata quae videntur
 consistere in fuga laboris si fiunt sine aliqua concupiscentia & affectu ad
 aliquid ex utroque bonis, quae enumerat S. Thomas; cum ergo concupiscentia
 & affectu debeat esse actus positivus, consequens est vel omissionem boni si fuisse
 adque tam, vel si hoc dicitur peccatum sine aliquo actu positivo, cui consonat
 doctrina Augustini in qua. 79 super illa verba, in conscientia igitur est infirma.
 ubi docet omnia peccata procedere vel ex timore male humilitatis, vel ex amore
 male inflammante, uterq. a. est actus positivus voluntatis, ut constat.
 Denique in eodem sensu dicitur coarctari ab avaritia & aliis omnium peccatorum
 originem esse imperium a morem sui; si sit ergo voluntas omittendi bonum
 electum sine illo actu, aliogere illud peccatum non crederetur ex imperio ali-
 quod a more, cum inter cognitionem & omissionem boni mali actus volun-
 tatis intercederet.

Ex hac Patrum doctrina colligere possumus, primam rationem a priori
 esse rationem quae ab illis implicite insinuat eam quam possumus explicare in
 hac responsione: voluntas non potest exercere illo modo suam libertatem nisi move-
 atur aliquo motivo vel boni amabili vel mali odibili, non potest a. moveri ex mo-
 do motivo nisi per actum amoris quod velle prosequatur bonum, vel odij quod
 fugiat malum & non potest exercere illo modo suam libertatem nisi per aliquum
 actum positivum amoris vel odij. Consequens est bona, sed oportet probare singulas
 similitas. Major ergo potest ex ipsa natura voluntatis quae in tantum est libera
 in quantum est intellectus proponitur ei obitu cum indifferentia, hoc est, nec per
 bonum nec per malum, si est. proponatur bonum tunc male necessitatur ad
 amorem, si vero malum tunc nec boni necessitatur ad fugam & quodlibet li-
 bere operetur ut motum, nam vel amplectitur libere obitu proponitur, & tunc
 libere per motum bonitatem obitu, vel relinquit obitu proponitur, & tunc libere pro-
 motuo aliquam rationem mali propositam, si est. nulla ratio mali appareret nisi
 potest relinquere bonum ubi proponitur.

Major vero potest & minorum de motivo boni certum est quod non potest
 movere ad omissionem, non potest hoc. omitti obitu eo quod sit bonum, de malo a.
 potest hoc movere nisi ad fugam positivam per actum odij aut nolitionis,
 quia hoc potest voluntatem de facto movere ex motivo mali cogniti ad relin-
 quendum obitu & aliquid hoc non erat in actu primo, non est a. mera negatio amoris
 nam negatio secundum se est indifferens ut sit id illud motum vel id aliud
 motum & aliquid aliud propter negationem vel omissionem a moris, hoc a. non
 potest esse nisi actus positivus fuga quae voluntas non solum vult omissionem sed vult
 illam per tale motum propositum & non potest moveri ex motivo ad omissionem
 nisi per actum positivum.

Hac ratione videtur esse quam paucis verbis est compendiose tradidit
 S. Thomas infra dicta q. 71 art. 5 ubi ea ratione probat non potest esse peccatum
 omissionis

omissionis una aliquo actu, si n̄ p̄t aliquis n̄ facere illud, q̄ facere potest
nisi ex aliqua, eadē vel occasione, convenientia vel p̄cedente, quā quidem eadē
sit voluntaria per aliquem actum voluntatis, quasi diceret: n̄ p̄t voluntatem
omittere illud q̄ p̄t facere, nisi q̄ aliq̄ motuum, in q̄ necesse ē q̄ ferat
per actum positivum voluntatis. e quidem h̄c r̄o v̄idē ē. S. Thomae ad eo
firma, ut nullam aliam addiderit ad probandam relictōem e se positam.

Rebis p̄mo negando min: Ceteris p̄positōem dicit a h̄p̄us; hoc q̄ ē
voluntatem moveri in actu dōi ad omittendū obit q̄ tale motuum n̄ ē
solum ommissionem secundum se, sed ommissionem sup̄posita tali cogitatione illi
mali q̄ movet ad omittendū, nec oportere sup̄ponere aliquo aliud q̄ p̄t re-
feratur ommissio ad illud motuum. nec in responsio magnatur: q̄ hoc
q̄ ē representari ex parte obit tale malum ē jābrequi ommissionem in volun-
tate n̄ ē voluntatem ommittere q̄ illud malum ē, aliquid aliud debet super-
addi per q̄ dicatur voluntas moveri ex illo motuo ad omittendū.

It̄s p̄t p̄mo ponendo charitatis gr̄a casum quo mihi q̄ proponatur
de liberandis de neganda fide ad vitanda tormenta, tunc quidem in neganda
fidei apparet p̄cc̄. Boni scilicet consuetudo vita, rursus apparet p̄cc̄ mali sci-
licet offensa D̄i. in hoc casu si voluntas per puram ommissionem liberam combat
negandam fidem ē h̄o libere taceat sine illo actu positivū, dicit eo ipso q̄ ex
parte illius proponitur illud motuum ad n̄ negandam fidem nempe offensa
D̄i, ē ex parte voluntatis sequatur ommissio, iam voluntas movetur ex mo-
tuo offensa D̄i ad n̄ negandam fidem. tunc sic arguitur ad h̄oim: Ex per illam
puram ommissionem possumus moveri obit q̄ actu positivū. Consequens ē utra-
que veritas qua saltem ut ommissionem puram nec p̄t ē meritōria nec lauda-
bilis. sequida v̄idē p̄t: q̄ d̄co ip̄i negans puram ommissionem ē laudabilis
ē meritōria, q̄ ad meritum requiritur a p̄fecti bonum q̄ bonum ē seu
q̄ motuum boni, ut dicit h̄oim supra ad q̄ct̄, ut p̄cc̄o ē. casu voluntas
per se omittit negandam fidem ex motuo honesto ē optimo scilicet ne offendet
Deum ē illa ommissio poterit ē laudabilis ē meritōria ab omni actu.

Peter Granado in māa de peccatis tract. 2. sup. 3. num. 8 dicit
puram ommissionem ē laudabilem ē meritōriam p̄remi n̄d̄i n̄ vero mendalis.
Sed tra. q̄ ex verbis scriptura utramq̄ debent ex colligi, laudatur ē. qui
potuit transgredi ē n̄ ē transgredi, scire mala ē n̄ scire ē subungitur
Primum p̄m̄ium sup̄nale, d̄co habitū ē bona illi ē elemosinas illi car-
ritatē h̄o Eccl̄ia Sanctoim. tra. d̄co, q̄ si illa ommissio p̄cedit ex igni-
tione neganda iam erit eo ipso interpretatū ē, et volūtas neganda. d̄co
sciat h̄o in data n̄d̄i meretur per ommissionem p̄m̄ium n̄d̄i q̄ h̄o
constitutus in data reservari ē meretur p̄m̄ium proportionatum illi d̄co?
Sed p̄t v̄idē h̄o absolute, q̄ p̄cc̄o aliq̄ d̄o p̄cc̄o ē ex
parte, q̄ h̄o representatō aliq̄ motuum ē omittendū ē subrepti ommissio
in volun =

va voluntate, atq; eo qd omissio illa eet pp. illud motuum & hoc qd e cam.
 omissionem ee pp. tale motuum, aliquid aliud supponit pter hoc qd e cognosci
 motuum ex parte. Meets e subsequi omissionem ex parte voluntatis.
 Conseq; videtur bona. Ans. est in eodem casu pento, se e. Ille hō qui appre-
 hendit negoem fidei bonam ad caruandam vitam cognoscere simul cam ee
 malam, si offendit Deum, atq; etiam ee contra proprium honorem & gloriam
 humanam, tu ne si ille omittat utiq; negoem fidei n e necesse qd eam etiam
 omittat qd illud motuum vana gloria cui apprehendebatur mala negatio
 fidei, illoquin iam illa omissio negatio fidei fuisse peccatum, cum oriatur
 ex fine vitioso vana gloria; quis a. credat Martyrem, qui fidem n negaret in
 tormentis acerbissimis, peccare, & huiusmodi constantiam eo qd sciret illam
 fidei negoem n solum ee offensam Dei sed etiam coram humanam ex diuina.
 certum n presumptionib; standum e, praesuma n ee legitimum illud munda-
 ne gloria motuum eam ee offendendi acerbissima illa tormenta, quantumuis
 abo sciat ad eum etiam finem deservire, pcc omissionem negatio fidei, n e
 ergo idem scire aliquid ee contra aliq; bonum qd eung illud sit, ac moueri
 in actu dco ex illo motuo ad eius fugam, ille e. progonit innumeras
 raōes boni vel mali in obto, n in casu ois requiritur e approbat volueres nec
 illis obto ag conuictus, n bene ergo arguitur ille qd affirmat qdas vel tres
 raōes diuinae malitia, quas nego fidei habere potest e volueras libe a omittit
 negoem fidei & ab his obto nobis persuaderetur potuit e. ab vna solum
 fortuatiōe e de reliquis nihil curare.

Tertio pti a priori vey tris: qd illa duo motua qda progonuntur
 in eo casu ad omittendam negoem fidei, nec regula necessitant voluntatem,
 nec etiam vtriusq; simul, nec ex eo qd simul progonantur datur maior vis con-
 gulis eo necessitatem e, neut voluntas poterat n flecti ab vtroq; vel vnere se
 flecti ab illis, poterit etiam q flecti ab vno e pner se flecti ab altero eorum,
 quamuis e. vtriusq; simul progonatur, nullam tñ sit connexionem necessa-
 riam inter se in ordine ad seruandam, neut si duo sebant simul a me.
 ne loquar, n e necesse, si tale qd vtriusq; precibus moueatur. quid e. si vnus eo-
 rum amicus sit, alter verō vel inuicis vel parum cognitus e qd vt clarus
 patet ponam; inter motua quatuor apparet ad aliquid omittendum
 representari meam, inleuis boni operis, v. g. representatur alieni vbi
 aliquis vt relectabilis, sed simul cognoscit ee nocivam e fofie lethalem,
 esse vnū motuum ad omittendum ex malo mortis, simul etiam cogitabi
 comede hunc cibum fortasse, eis oatione puggabitur corpus e curabit ab aliis
 morbi, ex quo fiet vt mihi vita hoc laboriosa vrbus protrahatur, eca illud
 motuum contrarium ex malo huius vite. Quibus his cogitabil; ab omittit
 ab illo vbi per puram omissionem, pto: qd ex illis motuib; pcepta s
 omittit? n ptiit e. vtriusq; simul seruatiōe, qd n potius simul vitam e mortem
 amare,

amare, & in utrumq; motuum suadet in actu imo quoniam ubi &
proponitur in actu suo motus & subiequi omissionem n̄ e satis ut dicamus
ob id illis fieri voluntatem de facto motam ad omittendum, sed aliquid aliud
oportet fugadocere in ipsa voluntate.

Quarto pot. idem huius a simili: scilicet quando aliquid obiecti representatur
ut bonum v. g. cuius electabilis n̄ est voluntas moueri ab ea bonitate, ita ut
amet illum obiectum quoniam etiam eodem actu feratur in delectationem vel bonitatem
a qua mouetur, scilicet hoc e natura voluntatis, ut sic fatentur, ut si pot. ferri in obiectum
amando illud nisi per eandem actum amoris ~~admittat~~ admittat ~~ob~~ simul
ipsam bonitatem qua mouetur. itaq; si duae bonitates proponantur in obiecto
utramq; debet elingere actus amoris, si ab utraq; mouetur voluntas, vnam
vero si ab una solum mouetur, sed in una sola ratio omni appareat illa debet at-
tingere actus amoris explicans se ab illa rade boni moueri ad amplectendum
illud obiectum, eodem modo quando proponitur vnam vel duplex motuum omitt-
tendi obiectum, n̄ poterit voluntas omittore quoniam simul explicat, quare omittat,
& per se quoniam feratur fortiter per aliquem actum in rationem mali qua
mouet eum ad omittendum illud obiectum.

Confirmatur & explicatur: scilicet propositi motuum contra obiectum e regni
omissionem e per se amplexi interpretatiue illud motuum & si proponatur
sola ratio mali in obiecto voluntas n̄ habere eorum consilium ad meram omis-
sionem, scilicet tam interpretatiue mouetur a rade mali. Sed si hoc admittat,
& poterit etiam pura bonum purum omittere amorem, scilicet in interpreta-
tione amat illud bonum. Pot. sequela: scilicet tam necessitat malum ad obiectum
quam bonum ad eorum, sed per se sufficit obiectum interpretatiuum & rasti-
cat amor interpretatiuus. Confirmatur: scilicet ^{motuum} motuum solum ad fugi-
endum e n̄ amare, e per se fuga interpretatiua & etiam tale motuum
no amandum e n̄ fugere, e amor seu prosecutio interpretatiua. itaq;
primum e, quod sicut bonum mouet ad recessum, ita malum ad recessum
& sicut ^{cognit-} bono n̄ pot. voluntas accedere solum virtualiter per se recessu,
ita nec ex motuum malo pot. recessu solum virtualiter per se recessu, sed
debet accedere fortiter pot. recessu. dicitur: quoniam n̄ accedere ad
obiectum abens n̄ recessu. Sed utra, etiam quoniam n̄ recessu ad obiectum fieri e ac-
cedere seu retinere illud, e in h̄ pot. voluntas n̄ gaudere positioe, e bono ex
fuerit cognito euro.

Debet aliquis deo ad suam radem suam pot. negatio
magis illi magis colloquii, scilicet nunquam pot. voluntatem ~~procedere~~
illo modo suam libertatem nisi mouetur angro motuo sibi proposito, non
habet hoc verum nisi quando voluntas elicit actum pot. amorem vel
dey ad omittendum in etiam habere n̄ mouetur necessarium sed mouetur ali-
quis motuo ex his quibus proponuntur ad fugiendum, sed sufficit n̄ moueri
motuiis

motus utriusque ad amandum vel consequendum obiectum. itaque voluntas
audens utriusque partis rationem sit tripliciter se habere scilicet, vel assenti-
endo ut quae proponuntur in obiecto est tunc amat, vel attendendo ut quae contra
obiectum proponuntur est tunc potius fugit, vel neutro modo res suspendendo ad
actum, quia pro neutra parte videtur rem cogitandi, et tunc neutris motibus
mouetur, sed potius libere si mouetur et libere revocit omnia ea motiva.

Hac etiam solutio impugnatur, quia respiciat quere. quod pro-
ponitur ut motus pro utraque parte voluntas omittit, et tunc si non mouetur
ad omittendum a motibus quae contra obiectum proponuntur, propositio est.
Igitur motus contra obiectum requiritur ut voluntas omittat, ita ut si nullum
motuum proponeretur contra obiectum voluntas certe non omitteret illud obiectum,
nam obiectum in quo nulla apparet ratio mali ratio necessario voluntatem
ad suum amorem, et ex eo solum capite, voluntas est libera, quia obiectum non pro-
ponitur ut pure bonum ad partem ut bonum est partem ut malum et
ideo omittit, quia obiectum proponitur ut malum alioquin non omittit illud et
mouetur ab illo motu ad omittendum. Ita sic: quia propositio illius
motus non est concomitantior ad illam omissionem sed tanquam aliquis
requisitus et aliquo modo influit et conducit ad eam, non alio modo et mouen-
do voluntatem in actu suo ad omittendum, huiusmodi motui voluntas li-
bere consentit cum omittit.

Dices proportionem illius motus solum conducere impediendo
motum contrarium ne consequatur ad amorem, non vero potius mouendo ad
fugam, itaque voluntas non omittit eo quod obiectum representatur cum tali malitia, sed
suspendit amorem, quia obiectum non representatur ut purum bonum. Sed contra, quia
obiectum non representatur ut bonum, et representatur in obiecto aliquam rationem mali, sed
per hoc voluntas suspendit amorem, quia obiectum non representatur ut purum bonum
et suspendit quia representatur aliqua ratio mali. Et mouetur ad suspenden-
dum vel omittendum amorem a ratione mali sibi proposta.

Dices iterum non requiri, ut voluntas possit omittit, quod representatur
contra aliqua ratio mali in obiecto, ratio est si obiectum non proponatur ut bonum
infinite, nullum est bonum finitum habet vim rationem voluntatem ne-
cessario ad amorem, si ergo habere se per accidens propositio illa mali
ad omissionem, voluntas est, non semper de eo omittit, quia proponitur
ratio mali in obiecto, et tunc non proponitur ut infinitum et summum bonum.

Hac etiam solutio eodem modo potest impugnari supponendo, aliud est si
obiectum cognoscatur ut potius manifestum, eo quod sibi est finitum, et per se-
quens ut habet ex hoc capite aliquam rationem mali, aliud vero si solum cognos-
catur manifestum quasi finitum, quod non cognoscatur in eo infinite bonitas,
sed tunc non representatur aliqua ratio mali. nos solum loquimur in hoc casu
scilicet, ut claris procedamus, loquimur quando voluntas non potius mouetur
illud

9.

omissionem liberam sacri v. g. e. moraliter seu interpretative nolitioni
 Sacri E. illi v. g. potest liberam omissionem sacrum qd. se libere nolle au-
 dire sacrum vel velle. h. audire, si e. potestas e. motus illa omittit, si vultur
 pde. negari qd. potest velle eam omissionem vel nolle illud sacrum, qd. nolle potest
 velle. de illud qd. potest facere, ita potest nolle totum illud qd. potest n. facere, sed
 per se etiam si n. appareat rde. mali in actu potest libere omittit illud. Et potest
 etiam libere pot. actum positivum nolle illud obte. vel velle omittit illud. Ignor-
 quens a. e. absurdum qd. si p. e. actus nolitionis qui n. habet aliqd. motivum fugae,
 si p. e. e. nisi malitia obte. vel bonitas fuga. quale. est exercitium proprie-
 tatis vel aliud erit indid. Et nec etiam si voluntas libere omittit obtem-
 niq. representetur aliqd. eundem motivum, aliq. in pot. libere omittit, cum n.
 pot. velle omittit. qd. certe est mirabile. habent ergo ex dictis namquam re-
 riri libertatem in actu primo proximo nisi appareant motiva pro utraq.
 parte, illa mag. representent motivi n. habere se per accidens. Reper se de hoc
 ut voluntas bonitas, qd. sicut motiva bonitatis vadent amorem, ita ma-
 lita malitia vadent fugam vel virtuales vel fidelem, quare n. minus
 exercent officium motivi ad omissionem, quam motiva contraria ad amorem.

Ratio a. a priori videtur ei ipsa nra voluntatis qua ex se tendit
 ad bonum, ex hoc e. sit ut necessario ponderet feratur in beatitudinem quam
 in cumulum bonorum, qui a. necessario appetit cumulum bonorum n. p. in-
 quam vlam bonum oblatum requirari nisi apprehendat aliqd. bonum in eius
 repugatione, ahogun rane. libere totur se n. velle cumulum bonorum, cum
 n. velit hoc bonum si p. n. ad integrandum illum cumulum e. in cuius acceptate
 nullum apparet malum. ex ipso ergo naturali pondere quo voluntas fertur in
 bonum videtur qd. n. pot. repugare vel omittit aliqd. bonum oblatum nisi ap-
 parcat motivum alterius boni contrarij, ut quidem ex duob. bonis contrariis
 amari p. libet, qd. iam tunc n. aliqd. motivum sui amoris. locteram quando
 n. apparet motivum contrarium n. p. retinere bonum, qd. cum voluntas sit
 pot. rationali debet sequi ratio ductum, ita ut nihil amos vel repiciat ex ali-
 quam ratione n. pot. reddere, ahogun in illi exercitio libertatis n. illud p. arch
 ad intellectum, sed moveatur solum a repug. abiq. obte. rde. sicut lapis vel ignis.

Et ad rde. principalem, p. rde. de sumi p. ex concursu Dei re-
 quisito ad actum liberum nrum, debet e. Deus in actu suo velle concurrere
 concursu indifferenti, illud a. decretum divina voluntatis quo vult in actu
 suo concurrere indifferenter h. p. velle rde. explicari quod obte. h. n. nisi dicit
 preparati semper ex parte Dei concursum ad duos actus positivos distinctim
 ita ut Deus dicat: velle concurrere cum hac voluntate creata ad talem actum vo-
 litionis vel ad talem actum nolitionis; vel loco probavi tractatu de Deo in dis-
 p. p. de voluntate Dei, nam si est potestas pura omnia libera qd. dicitur per
 illud decretum velle qd. hac voluntas creata vult vel n. vult tale obte. hoc a. e.
 oio

ergo necessarium, ut dicitur, nam licet Deo nihil debeat, necesse est ponitur
 illud de necessitate, semper est voluntas vult vel non vult tale obire, frustra ergo
 Deus decesseret in se ipso etiam nolente poneretur, dedit ergo Deo velle
 de necessitate a lege contingens scilicet ex duobus actibus voluntatis, a quo in
 nihil redit ad Deo volendum ac illud decretum quilo preparat concursum
 in actu, imo ad eam creatam liberam, ut probavi latius in loco praedicto, qui vi-
 scendus est, ne retractamus.

SECTIO III.

Dissolvuntur obiectiones contra nostram sententiam.

Prima, quae pro pura omissione libera fieri solent, omnia tendunt ad ostenden-
 dum non opponi eam definitioni libertatis. ceterum supposita ratio non est con-
 clusionis facile omnia dissolvuntur assignando rationem huius requirantur possibi-
 cet voluntas haberet et non haberet aliquid motuum illius omissionis. haberet qui-
 dem, si non sit exerceri illo modo libertas nisi voluntas, quae se se est pura ceca,
 dicitur se adhibetur ab effectu proprio, quod aliquid motuum volendi vel non volendi.
 item non haberet motuum, quia omnia non sit habere aliquid finem, aliquid non potest
 esse laudabilis et meritoria est dicitur ordine in intrinseca cum ad illud motuum, non
 sufficit est denominatio extrinseca ex eo quod tale motuum respiciatur et omnisio
 dicitur esse pro illud, ut late probatum est. hoc responso respondemus tunc in
 forma et sequae argute.

Primum est si daretur voluntas quae potest peccare et omnino peccare,
 ad hoc in ea inveniatur definitio libertatis, nam pura libera est quae potest peccare
 et non peccare, et actus liber est qui ita fit ut potest non fieri. Sed est contra conceptum liber-
 tatis quod potest dari cura omnisio libera. Sed facile ex dictis dato illo casu im-
 possible sequi utramque scilicet illam potestatem esse liberam et non esse liberam, et quidem
 liberam, quae supponitur non vero esse liberam, quia esse liberam est potestatem ex cog-
 nitione ad hoc vel illud, ad meram autem omissionem impossibile est quod voluntas mo-
 veatur ex cognitione, nam eo iusto omnisio est ex aliquo motu, ut supra
 probatum est. sicut ergo est impossibile quod daretur potestatem libera quae potest operari sine
 cognitione, quare si daretur potestatem indifferens quae sine ulla cognitione potest sua
 operari est potestatem operari et non operari sequitur utrumque scilicet esse liberam
 et non esse liberam; ita in casu praedicto dicendum est, quod sicut in suppositione pura libe-
 ra includitur simpliciter necessitas cognitionis, ita includitur quod operatur vel non
 operatur ex motu cognito, ut probatum est.

Secundo obijciunt: ponamus Deum negare concursum ad eum actum ipsum
 voluntatis praeterquam ad amandum. ^{Secundum} ^{quod} si non cognoscatur ut cura, bonus
 sed cum aliquibus inactionibus ratione operari maneat voluntas libera ad eum
 amandum vel non amandum. tunc quidem voluntas est eum non amare et non habere
 curam.

ponimus utrumque ad actus veranos. De negando neg. Distinguo imo. e.
utramque libertatem, ita ut libertas contrarietatis sit ad actus de obis
constituti ut ad amorem e odium, libertas vero contrarietatis ad actus
de obis contrarietatis ut ad volendum scire vel volendam omissionem
scire, vel etiam ad appetendum Petrum e volendum amare Petrum, libertas
e. contrarietatis n e immediate ad extrema contrarietatis sed mediate
subiect ad appetendum e volitionem amoris

Secundo obijci potest: quando apprehendo aliquid bonum h meum sicut Petri
porum nec velle nec posse illud bonum Petro e porum suscipiendo e libere oem
actum circa illud obis praeoptatum. hinc probant experientia, negat. quod
ad idem varios invidiam habent eum velle gaudens vel tristemur, tunc de
multis n curamus ac neutro modo nos gerimus.

amabile. De primis antecedenti negando neg. si illud obis proponatur
ut est bonum vel odibile, potest e. fortasse aliquando eum oem obis proponi
ita ut nullum potest excitare affectum bonum, ga v. g. Petrus illi nec e propo-
nitur ut bonus nec ut malus e ideo nec cogimus illum amare nec odionabere
e per neque nec gaudemus illius bona, fatua qui est amor, nec tristemur
si est odium, sed suscipimus, illa si n erit omissio libera sed necessaria,
ga tunc n proponitur obis ut amabile vel odibile, sed ad idem illud sicut
ad idem propositionem trichometricam v. g. duo e duo e quatuor de cuius
obis nec gaudemus nec tristemur, ga n proponitur ut bonum vel malum sed
ut medium verum speculativum, aliquando vero proponitur ut amabile
vel odibile, e tunc exercemus aliquem affectum quando gaudemus quando tris-
tibus, ga ipsa experientia monstrat etiam quando fatuas legimus vel audivimus
letamur e. vultus vel dolens e euenta prout tris afficimur ad personas
quantumvis veram e factas, vico moxemur naturaliter obis, propositis ad
amorem vel odium, aliquando ^{de nro} nec tristemur nec gaudemus, ga sus-
cipimus per actum continentem quo dicimus: quid mea. e non curio de hoc
illa a se volitis positura qua suscipimus affectum amoris e odii, quam volu-
tionem aliquando experimus magis indimere, aliquando for. n suscipimus nisi
faciendo accuratam reflexionem supra ipsam, ga n mirum tenuissima e e
sit for. obis illa alia reflexione attentione.

tertio obijci potest aliquate simonia scriptura e Patrum qua
videntur probare omissionem liberam. ex cap. i. iacob. cap. i. scienti bonum
facere e n facienti peccatum e illi. Luca 12. unus qui cogit voluntatem
Dni sui e n fecit secunrum voluntatem eius vasculis multis. Math. 25.
unus rigor punitur ga n reprobatus e ^{cum} peccata a Dno accepta. ubi hinc
adductus a gloria ^{vici} inquit, ga n solum qui rapit aliena aut qui mala
operatur punitur extrema poena, sed etiam qui bona n facit. August. tot
tom. j. lib. 3 de libero arbitrio cap. 15 sic ait: a quo e. accipit poe nre
facere

facere cum velit, ab eo accipit ut sit etiam misera si n̄ fecerit, & postea
sunt e. inquit, qui h̄ vigilat dormit, sic qui p̄p̄s n̄ facit q̄ debet sine
intervallo patitur, ec. & alibi sepe idem reperit.

Q̄ hac oia de verissima, certum e. q̄ ex m̄ p̄i debet fieri q̄ n̄ facit
peccare, & p̄p̄i e. quædã a. e. an iste qui h̄ facit omittat ab eo oī actu,
an vero interveniente, semper aliquo actu, & p̄p̄i nec scriptura nec Patres
dicunt id stringere sine illo actu, nam eadem scriptura sic bene operante
& merente dicit, qui potuit transgredi, & n̄ transgessit, dico ist̄ p̄pheta bona ec.
& sic certum q̄ etiam apud adversarios p̄c̄e fieri bonum meritum saltem
p̄m̄ n̄ n̄ ad alis sine actu positivo. imo in quæm lovis in obsequium adductis
suggentur intervenire, actu positivo, nam in epistola Jacobi ante illa
verba proxime citata immediate dicitur: nunc a. exultatis in meritis
vestris, ois exultatio talis maligna e. hā it̄ actiones positivas, ex quo dicitur
& inferit: scienti igitur bonum facere, & n̄ facit peccatum & illi. loquitur
ergo de omissione qua oritur ex q̄ritu p̄p̄i. i. verus etiam p̄p̄i tam vi-
dum supra ex p̄p̄i Evangelij veritas colligi quomodo h̄ potuerit peccare in-
tam omissionem, cum ab ipso queratur quare motu suo habuerit n̄ danti pec-
niam ad negotia eam, si fuerit, e. pura ommissio frustra quare res q̄ motuuo.
verissimum itaq̄ e. libere peccare quæcumq̄ n̄ facit q̄ debet, sed verum e.
etiam neminem omittat debetum sine alio actu positivo.

Octavo obviunt S. Thomam in p̄enti art. 3. ubi videt̄ docere vo-
luntarium p̄c̄e reperiri sine illo actu, q̄ videtur etiam respondere. De dda
q. 79 art. ultimo ad vltimum, & in 2do dist. 25. q. 1. art. 3. & q. 2 de malo
art. j. ad p̄m, etum q. 1. in quibz locis dicit n̄ semper in peccato omis-
nis reperiri actum qui cadat supra eam omissionis nec semper peccatum
illud fundari in actu. S. Thomam explicuisse, satis tuam merxton infra
q. 75 art. 3. & dicta q. 2 de malo art. j. & alibi, ubi ait quando dicitur
peccatum p̄c̄e e. sine illo actu n̄ debet illigi q̄ pot̄ e. sine illo actu sal-
tem in tanto q̄ sit ead̄ vel occasio omissionis peccaminosa, hoc e. e. im-
possibile, sed totum p̄c̄e e. ab eo illo actu qui per se tendat ad ipsam omis-
sionem vel eam h̄t pro ob̄o, s̄t e. aliquis peccare, nullo modo volens om̄m̄sionem
faci, sed volens aliquid ad q̄ hic e. nunc sequitur ommissio facri, ad quem
actum sequitur ommissio prohibita, hoc e. p̄ter intentionem illis voluntatis
qua nec vult illam omissionem nec h̄t necessariam merxtonem cum ea
omissione, q̄ pot̄ ab eo tempore e. illa volens ab eo q̄ sequeretur omis-
sio facri, p̄cepti, q̄ vero p̄c̄e sit per accidens n̄ n̄ n̄ sunt e. taliter, unde sit
ad illud q̄ sit e. prohibendum h̄ sit illa actus sed mera ommissio qua postea
n̄ subvertitur. videant̄ p̄dicta loca S. Thomæ & dicit̄ ex eis veris magis q̄
p̄c̄e e. peccatum sine aliquo actu antecedenti qui saltem per accidens sit ead̄
omissionis. Confirmabit̄ vero hac interpretatio ex dicto dist. 3. huiusmodi Sta.
ubi videtur

In videtur magis dare potuisse putam omissionem, et in responsione ad
3um hinc eodem modo requiri ad voluntarium actum ^{con-} ditionis sicut
actum voluntatis, certum a. Et in d. contra h. p. et peccatum omissionis
vel omissionem voluntariam sine aliqua cogitatione & eodem modo tenet S.
Thomas etiam in eo loco h. p. et omissionem voluntariam abq. d. prorsus
actu voluntatis.

Nono obicitur q. qui elicit actum voluntatis iniquitatem circa
aliquid obitu. v. g. qui elicit dilectionem Dei ut quatuor cum potest illam eli-
cere intentionem ut s. h. omissionem libera in illig. maioris intentionis, et
in h. h. aliquem actum qui sit caa. vel occasio illig. omissionis, solum s. h.
actum dilectionis Dei ut q. qui secunqum suam exhibitionem potestatem h. d.
caa. negat maioris intentionis & illa ommissio libera maioris intentionis
& ommissio pura nullo modo, volens directe vel indirecte per aliquem actum.

Dicitur eo ipso q. voluntas potens elicere actum intentionem elicit
actum potestatem remissum, iam elicit aliquid incompatible cum actu intente,
et per frequens in ipsa productione actus remissum & voluntariam carentia
intentionis maioris. Ita vtra, q. in actu remisso quod sit, videlicet carentia
potestatis illig. actus, et negat maioris intentionis, ex his primis, nempe carentia
potestatis illig. voluntatis, voluntaria quidem e, sed tñ nullo modo e in-
compatible cum maiori intentione, nam ipse quatuor gradus intentionis re-
tinentur et licet illis supradictentur abq. quatuor duorum & productio huius
entitatis potestatis nullo modo e incompatible cum maiori intentione, ac
per frequens negat illig. intentionis h. p. et voluntaria in productione pura
huius entitatis quae praecipitur & fatendum e actum remissum ut remissum,
hoc e, secundum negationem maioris intentionis h. p. et voluntarium, nisi ipsa
negat immediate in se ipsa sit voluntaria cum h. sit voluntaria in alio
nec directe nec indirecte.

Obicitur abq. remissionem illam e voluntariam in actu exercito,
sicut iocem accidentia voluntatis v. g. utraque, ou radem e, q. remissio
etiam quae e proprietatis seu accidentis ipsius actus debet e voluntaria & libe-
ra in actu exercito e h. per modum obitu. Ita vtra, q. alia accidentia id e
voluntaria q. d. sequuntur necessario ad positionem, at vero in h. p. h. p. e
quod necessario ad entitatem potestatis huius voluntatis, ut videmus q. e vo-
luntaria in caa. si ergo e voluntaria in actu exercito q. sit immediate aliquam
libertatem e hoc e q. intendit obiectio videlicet negationem illam intentionis e
p. et in se habet e directe liberam abq. v. h. o. actu ex cuius libertate ipsa ommissio
dicatur libera.

Adde illam remissionem secundum negationem intentionis, quam in-
stant h. e. proprii accidentis voluntatis potestatis, sed e motum negationem aliorum
graduum inferiorum a qua negat, gradus qui excludunt de non remissum
ex eius.

non existentes sine consortio aliorum, sicut si voluntas potest diligere
 simul Deum & Petrum & diligere solum Deum sine alio actu, tunc ergo
 amoris Petri est vere pura omisio, quia dilectio Dei in eis est vel occasio eius
 omissionis, sicut e. potest utragque dilectio simul. Similiter omisio intentio-
 nis erit pura omisio voluntaria, quia gradus illi qui inducuntur in et incom-
 patibiles hic est nunc cum illis qui omittuntur, sed solum nunc de nominantur
 de sine illis, sicut dilectio Dei diceretur de nunc sine dilectione Petri.

Subit fortasse aliquis actum remissum in solum includere quatuor
 primos gradus v. g. ad addere etiam terminum intrinsecum, hoc e. indivisibile
 atque terminativum & positivum quod si haberet si continuaretur in termino
 tunc e. loco illius terminativi, quo nunc terminatur intentio ut quatuor
 resultaret unum continuativum quo continuaretur quatuor gradus in-
 tentionis cum quinto, si ergo datur nunc pura omisio gradus quinti, hoc
 omisio simul cum terminare positivum huius quatuor gradus, quia terminatio
 e. voluntaria & libera.

Hac est solutio in satisfactio, imo quia supponit principium de
 mihi in satis probatur, scilicet indivisibile terminativum si potest idem de
 terminativum si intentio ulterius progredere. Sed quia etiam data illa sententia
 illud indivisibile terminativum, pro pura terminatur quatuor gradus intencio-
 nis in e. actus nec volitio, sed terminus voluntatis ut quatuor. Quibus vortem
 erit dicere omissionem si gradus de liberam atque in illo actu incompatibili
 cum sicut gradus, nam totus ille actus prout volitio e. potest et cum sicut gradu
 illud e. indivisibile terminativum quod solum e. incompatibile cum sicut
 gradu in e. volitio & nullo datur actus aut volitio incompatibilis cum sicut
 gradu, & persequat omissionem gradus si erit pura, hoc e. atque in actu exclu-
 dente quintum gradum.

Tertio quia contra illud indivisibile terminativum militat eadem
 ratio quas supra impugnabimus puram omissionem, nam sicut pura omisio si
 potest habere motum, sic illud indivisibile terminativum prout terminativum
 si potest habere motum, supponamus e. e. utrum v. g. appetitum de delectabilem
 simul in ut carum e. minus carum. hoc posito appetitum cibum actu inter-
 ra - ut quatuor, quia delectabilis e. ista volitio terminatur in quatuor gradu inben-
 tionis per indivisibile intrinsecum terminativum, illud indivisibile seu
 illa terminatio quare posita fuit in quatuor gradu ^{cum} potest illa volitio e. in-
 tentionis & angere ad carum e. an quod minus minus. an quod alius motum?
 illud e. indivisibile de se indifferens & ad ista e. ad ista illa motum in minus
 quam ipsa omisio & sicut omisio si potest e. sine volitione continua exple-
 tante motum omissionis, ita nec illud indivisibile terminativum potest
 e. sine volitione explicante motum omissionis maiorem intentionem, cum eadem
 sit ratio in utroque.

liber

Aliter ergo responderi potest ad objectionem supra positam negando
min. pro qua adverte digne dicitur per Augustinum de Petro mibi libere amabilis
proponatur. Imo per cognitionem adeo debilem sive ex inaduerfentia sive
ex alio capite ut si potest voluntas moveri ad amorem intentionem Petri, et tunc
carentia intentionis amoris est obia necessaria, et per consequens non oritur a volun-
tate iuxta supra dicta. Eo potest obijci quod debet cognitio sufficiens ad amorem
liberum intentionem Petri; et tunc distinguedum videtur, nam vel ad eam cognitio
representans simul aliquam difficultatem, vel aliquis quod potest aliquomodo retardare
ab ea intentione, vel si ad eam talis cognitio. si non ad eam, tunc non dabitur omnisio
intentionis, sed fertur voluntas quantum potest iuxta suam capacitatem, quod magis
cognitio non multum potest, eo quod simul attendit ad alia obia, vel parum attendit ad
hoc obia, vel ad alias causas. si vero ad eam cognitio, tunc datur quidem potest omis-
sio intentionis libera, si tunc sine actu aliquo, sicut confusa quo volumus,
concreta nimirum affectus intentionem, et hoc ex aliquo motivo proposito, quod
retardat ab intentione amore, sive quia difficultas est ea intentio, sive quia nociva,
sive quia inutitilis sive quia non satis proportionata cum obio non adeo digno, vel
propter quod simile.

Dices nos non exoriri quando remissive operamur quod habeamus in-
modi actum potestiorum reflexum etiam confusum quo volumus remissionem a-
moris. Sed rursus non est cum actu, quia non datur advertentia sufficiens ut ipsa
intentionis omisio sit libera, potest diximus, aliquando vero dari et tunc via-
potest periri, quia nimis subtiliter percipi tunc aliquomodo, quod quidem obia faten-
dum videtur in casu simili, nempe in actu fidei intellectuali, qui etiam
potest esse intentus et remissus, et quidem sicut assensus ille, et liber ex imperio vo-
luntatis, ita intentio est remissio illius assensus et libera ex imperio eiusdem
voluntatis. potest ergo: quando assensus fidei est remissus cum potest esse intentus,
an experiantis explicitum imperium voluntatis quo vis imperare et non ex intense.
nemo certe hoc clare exponitur, et tunc certum videtur voluntatem imperare non
voluntatem actum fidei debetiam remissionem intentionis, alioquin intentio fidei non
quam esset libera. sicut ergo ubi interuenit subiectivum quodam volente quo
per modum imperij coarctat sive comprimit intellectum necesse esse effundat in
actum intentionem, ita respectu actum eiusdem voluntatis videtur interueni-
re similis actus imperiosus, qui quasi coarctat voluntatem ne habeat amot
actu valde intentio aliqua obiecta.

Dices, si actus fidei fiat intentus vel remissus provenire solum ex eo
quod voluntas sine affectionis imperans illum assensum ut intentionem vel remissio-
quare non oportet advere aliud imperium limitans intentionem. Sed contra, quia
quod voluntas fidei sit in se intentus non facit quod assensus fidei sit intentus nec
contra, nam per voluntatem valde intentionem potest ego denegare. de Petro habet
actum remissum et similiter per voluntatem intentionem potest velle habere
assensum

assensum fidei remissum, provenit ergo illa intentio vel remissio si-
dei aliquando ex voluntate imperante ipsam intentionem vel remissi-
onem, aliquam cum illeto sit pota necessaria semper eliceret assen-
sum fidei cum tota intentione ubi potibit quoties voluntas imperat
assensum fidei.

Dices iterum: etiam quando h cogitamus de ipsa intentione
actus in se habet intentio e libera e meritoria in eo qui, cum pot e dili-
gere Deum, diligit illum, e quo maior e intentio eo magis meritorius e.
Actus e poterat habere omitti illa intentio etiam sine actu terminato
ad intentionem produendam. Q. Distingueno negans, pot omitti in-
tentio in genere actu remisso nego, pot omitti omittendo totum actum,
ideo e hoc sufficit ut tota intentio sit meritoria e arguat meritum, ha-
bitabilis e elice actum intentum quapro p hoo illum totum omittere,
quapro elice actum remissum eum eadem libertate, sicut qui elicit actum
charitatis quem solum poterat elice, e omittere per rationem illius quopro
meretur quam qui elicit actum temperantia quem similiter pot elicere e
omittere, tota ergo intentio actus e libera e arguet meritum etiam tunc ga-
de voluntas h pot illam dimittere, sed vobis vel ponere illam totam, vel totam
illam omittere.

Pro complemento huius quadrupis adverte, h oportere q semper
velimus omissionem directe, sed hoc nos aliquando illam velle movet. v. g.
potim velle directe h amare Deum, potim etiam velle, tenere tunc quapro no-
teram amare. Deum, e tunc velle indirecte, omissionem amoris Petri, hoc e,
illa mea volitio tenendi nullo modo pot omnem intrinsecum ad omisso-
nem illig amoris tanquam ad obitu sed solum ad hunc, illeto sp dicitur tunc
tunc e incompatibilem cum amore Petri, e ideo dicitur, voluntas movet
velle omissionem illig amoris, quatenus vult tunc quem illeto indicat re-
pugnare hic e nunc cum amore Petri.

Dices: Et iam voluntas se pot omissione quantum e ex se, respectu
amoris Petri, nullum e, actum pot circa eum amorem vel eius omissionem.
E similiter pot h habere actum circa alio obitu se omittere eum actum.
Q. negans nego, rde dixerimus q, sp in jmo casu ita e voluntaria illa
omissio amoris, ut simul voluntas aperte, explicet quo motivo moveat
ad omittendum amorem Petri, sicut e eodem motivo quo vult hunc,
quare contra eum casum h procedit rde supraaddita pro nra sententia,
in dco a. casu daretur omisso libera sine motivo, vel sine certo motivo,
q repugnat, ut probatum est.

Section V.

SECTIO V.

De Voluntariis & indirecto, interpretatiuo, & alijs speciebus Voluntarij.

Dicendum breviter de aliquibz omnibus voluntarij. Voluntarium aliud
 e' directum, aliud indirectum. directum e' qd in se ipso e' volitum vel per se
 procedit a voluntate, talis e' actus voluntatis qui per se e' directe obitus a
 voluntate, tale item e' obitu directe volitum, ut cum volo ambulare, ambulare
 e' directe voluntaria, imo licet remote, oriatur a voluntate, potest et volun-
 tarium directum, ut cum proceditur sagitta ad vulnerandum hostem, vulnus
 illud licet sit mediata e' remote, a voluntate, e' directe voluntarium, h. e. oppo-
 nitur directum cum remoto, qd negos directe, procedit ab tuo licet mediata, e'
 remote.

Voluntarium indirectum appellari solet illud in qd voluntas n' fert
 immediate, sed mediante, alio e' quasi per circuitum alterius obitu. conferunt
 iam diximus hoc e' voluntarium directum e' remotum, quare S. Thomas infra
 q. 57 art. 1. in corpore n' d' condidit quod voluntarium indirectum q' volunta-
 rio qd alio, ita ut indirectum sit illud qd voluntas potuit prohibere e' n'
 prohibere, talis e' combustio domus qd respectu eius qui potuit extinguere
 incendium e' n' extinxit. sub voluntario itaq' obiecto comprehenduntur
 a S. Thoma in quatuor art. 3. omissio e' effectus ex omissione secutus, ut in
 exemplo posito omissio voluntatis extinguendi ignem e' combustio subter-
 ranea, utrag' dicitur a S. Thoma voluntaria indirecte, quatenus voluntas vo-
 lendo e' agendo potuit impedire hoc qd e' n' velle in agere, e' per se sequens pot-
 potuit impedire combustionem. itaq' voluntarium indirectum e' qd n' proce-
 dit a voluntate per influxum positivum sed per emissionem influxus.

Quod dicitur voluntarium in formale e' virtuale. voluntarium
 formale dicitur qd amatur in se, virtuale vero qd amatur in alio. sub mo mem-
 bro n' continentur solum qua amantur in se, nam hoc modo solum amatur finis,
 sed continentur etiam qua amantur in alio ut media cum fin' amantur in se. qd
 quando volo ambulare pro sanitate, ambulare e' formaliter voluntaria, quando
 vero aliquid vult ebrietatem, ex qua videt sequi somnum, vult somnum vir-
 tualiter seu in alio. ita refert S. Thomas voluntarium in se e' in alio infra
 q. 77 art. 7. rursus voluntarium virtuale seu in alio e' duplex, aliud e'
 sequitur ex aliqua causa positiva volita, ut sequitur somnus ex ebrietate, aliud
 vero sequitur ex omissione volita, ut ex silentio meo sequitur peccatum proximi
 quem n' correxi ut deberem, illud peccatum e' meum voluntarium virtualiter
 seu in causa. e' quamvis in nra sententia n' debet puri omissio libera ex qua
 sequi

sequi potest effectus, datur in omni voluntate, quae quod ad seipsam attinet eodem modo eadem effectus sequentis, nam effectus ortus ex omissione voluntatis est in tota voluntarius in causa, hoc est, in ipsa omissione voluntatis, quae eadem illius effectus.

Haec est divisio in Voluntarium simpliciter, & interpretativum. Voluntarium interpretativum appellari solet, quod si aliquid praecipitur vel ab eo preceperit, veritabiliter sumitur voluntarius. solet, a hoc dupliciter potius in unum contingere, quod maxime observandum pro modo morali. uno solum ex assumptione qua praesentem iudicio si peto librum a Petro dabit mihi, et tunc ex interpretatio concipitur Petri uter ipse libro, quando iudicio illud non est in unum exacta rationem modo uterque ab ipse licentia utitur, sed revera hic interpretatio non sufficit, ut actus meum sit Petri voluntarius, sed solum ut in tota illi involuntaria, quod non est contra aliquam voluntatem, Petri scilicet vel interpretativam, et ex hoc capite excusamus a furto non si hic vult sit iuxta Petri voluntatem quam si hic est contra illam, furtum est, debet esse contra voluntatem Petri. in utroque casibus in quibus actus debet esse non solum non contra sed positivae iuxta voluntatem Petri non sufficit eiusmodi voluntas interpretativa, v. g. ad audiendas confessiones requiritur voluntas Praelati recipientis iurisdictionem, quae non sufficit si ego certe sciam Praelatum ratum licentiam si petam vel ratum non habere et consensuram, haec est interpretatio solum facta in hic actus non si sit contra eius voluntatem, non si ponit aliquam voluntatem praesentem in Praelato a quo valorem et vires accipiat hic actus, similiter si scias Petrum ratum habiturum de eius nomine accipias Matram in sponsam, non sufficit haec interpretativa voluntas, ut pote nunc vult alio modo ad contrahere eius nomine Matrimonium, et causam rationem, in his casibus est similiter casibus requiritur alia voluntas interpretativa scilicet, quae fundatur quando ex circumstantiis videtur iudicio Petrum hic est videtur sufficienter explicare se habere talem voluntatem, ut eum Praelatus videt me deserentem ad audiendas confessiones et id non prohibet, cum facile potest censetur habere voluntatem positivam, pariter mihi in contram, similiter ille qui vult eam in qua se sit sterneret aliquem effectum necessarium interpretativae, vult etiam effectum.

Haec ratio, quae facit et reddat aliqua dubia paulo difficiliora, immo est, an ut omnia sit voluntaria requiratur veritabiliter seu obsequio facienti, v. g. video ex meo somno sequi omissionem sacri audienti die non solum, sed etiam si dormire non tunc somno sacri sit mihi voluntaria, et negans aliqui Medina Sarrus, Navarra, Victoria casus salas in sexto disp. 1. num. 25. Contrariam sententiam docet Gabriel Vasquez disp. 24. cap. 3. Valencia disp. 24. num. 1. de Responsione Voluntarium. et alij quos refert et sequitur salas ubi supra num. 26. et tunc est vera, colligitur ex Thomae in secundum art. 3. in articulo de vita, ubi ait illud cuius Praelatum dicitur Voluntarium. illa, a. omnia est sub nomine dominio, et est notis voluntaria, eodem modo loquitur Bartolus 3. Ethic.

3 Ethic. cap. 5. Gregorius Nisung mo tua Philia II. 2. & Damascenus lib. 2.
Fidei cap. 26. qui dicit agere e h agere e nobis spontanea e Volunta-
ria, nec distinguunt quando datur vel h datur deceptum.

Ita facile apponit: qd Voluntarium e h e in potestate volentis,
sed h minus e in nra potestate omissio quam actio positiva. E h minus
e voluntaria. item qd in illa omissio e nobis libera, cum potest non e h
poni. E Voluntarium qd liberum e species Voluntarii. pterea quid dicat ho-
minem tentatum ad lasciviam sed resistente in nra voluntate directa sed
solum indirecte, quatenus Voluntarie e applicat ad alia, hunc inquam, h vo-
luntarie resistere tentari. Deniq; pceptum h facit qd res facta vel
prohibita sit mihi magis voluntaria vel libera, sed suggerit dicit e in mea
potestate. E si posita facta omissio laici e voluntaria etiam in nra pcepto
est.

Obicitur mo S. Thomas in 2^a 2^a art. 3. exagens obligacionem et omissio
reducatur in aliquam causam. S. Thomam exagere debetum ut omissio
imputetur h tunc indirecte a voluntate, iam e. prius videlicet dixerat e a
voluntate indirecte omissio e se h agas, e h indirecte a volun-
tate h sufficit ad Voluntarium simpliciter, ita advenit requiri debetum,
ut imputetur seu ut simpliciter dicatur Voluntarium.

Obviunt 2°: illud solum e Voluntarium ad qd voluntas fertur
secundum inclinacionem e propensionem suam, ut dicit S. Thomas in 2^a 2^a art. 3.
S. ad 2^{am} e. p. 2^a parte q. 2. 2^a art. 3. sed in casuposito nulla e voluntatis
propensio aut affectus ad omissioem. E omissio h e voluntaria. S. vel
maiores illi de voluntario directo, vel si illegatur de h voluntario debet
etiam propensio accipi late e tunc negamus man. qd omissio e secundum
propensionem voluntatis indirectam h sufficit ad Voluntarium indirectum.

Obviunt 3°: h tunc 3 Ethic. cap. 5. ubi ait voluntarium afferre de-
lectacionem, h si a. e delectio ubi h e amor. E quando omissio h amatur
directe h e voluntaria. S. eodem modo, vel h tunc loqui solum de Volun-
tario directo, vel si loquitur de h Voluntario dicimus eo modo quo illa omis-
sio e voluntaria in casu, afferre etiam delectacionem in casu, delectat e. nos
ponere causam omissiois laici. ultimo adverte totam hanc e quadrationem
de nobis, quare de ipsa h e multum contentivum, loquentem h cum mul-
tis qui eam omissioem vocant semper voluntariam, inter quos e S. Thomas
2° 2^a art. 3. in argto Sed tra. S. a. de omissioe dicitur e illi debet
tam de omissioe externa laici tam de e quam de omissioe interna volenti.
laicam eadem e. E rad de utraq; ut appelletur vel h appelletur Voluntaria.

2° do dubitatur de effectu secuto ex omissioe: an sit voluntarius
etiam si h interueniat factum v. g. potuit extinguere ignem, h tunc tenetur,
h extingui, an combustus subsecuta sit mihi voluntaria. hae etiam e

quodro

quod de nunc, in qua aliqui dicunt esse voluntariam. Ita Valentinus ubi supra, & Salas dicta de pp. §. num 42. inceptum si fuerit incendium pendere magis a mea voluntate & huc contra scripti condecat ut incendium imputetur mihi ad culpam & ego in lea morales illas loquendo in de voluntaris physico hunc magis voluntarium exidente scripto quare in me illo, quia si magis in fuit mea voluntas exidente scripto, imo aliquomodo minus cum scriptum magis retardet quam impellat voluntatem ad incendium.

Alii negant incendium esse voluntarium illi qui non debet extingui. Ita Vasquez ubi supra. Caietanus, Navarrus, Almainus, Siquierius, Medina, Victoria & alij, quorum loca vide apud Salas num. 43. Atque pro: quia sequens nostra peccata esse Deo voluntaria, Deus est. sed illa impeditur in impeditur. Et quia ut effectus secutus ex omni causa ut voluntariis requiritur virtus quod ille qui potest impedire, et non impeditur tenetur impedire, quod debitum, quia non resistitur in Deo, Deo peccata secuta sunt ei voluntaria. Sed et a priori: quod incendium nullo modo procedit a voluntate sed ab igne. cum illo qui applicuit ignem, a me a. nec procedat immediate, ut constat, nec etiam mediate, debet esse, procedere mediante omissione, omissione a. non cadit incendium sed solum remouetur prohibens & nullo modo incendiū provenit a mea voluntate, sed per sequens hunc est mihi voluntarium. Confirmatur: quia incendium provenit ab incendio ut a causa adequata & non inuenit a mea voluntate, causa est adequata, non admittit etiam conciam. Sed vero est: quia manente incendio est recessus alius sub eodem modo sequeretur effectus & alij de perinde ac hinc ac si non sit.

Itaque sententia est facile, inconspiciendo effectum ex omissione secutum hunc esse proprie et simpliciter voluntarium quando non est scriptum impeditur: extra illud, et tunc voluntarium improprie et secundum quid. Prima pars patet auctoritate 2da sententia quae hoc est nihil aliud probant. ad hunc tamen vero, maius ratio quatenus huius parti videtur obviare. Sed dicitur scriptum hunc facere quod ille effectus pendet magis a mea voluntate, physice loquendo, in sequitur e. casu, hoc est, stante vel non stante scripto ^{tenetur} simpliciter et proprie physice, scriptum tunc facit quod illius effectus pendet a me moraliter seu imputative, non est, quod perinde imputetur mihi ad culpam et poenam ac si penderet proprie physice, sed hanc est imputationem sufficit illa dependentia physica impropria cum scripto impeditur.

Dues: non extingui ignem est a me, incendium ipsum est a me. Consequenter: quia ignem non extingui seu non detruere est ignem esse, sed a me non detruere est a me est ignem esse. Sed vero patet: quia omnis extinctionis est mihi voluntaria, ut diximus subis precedenti & non extingui ignem est a mea voluntate. Sed distinguendo hinc non extingui ignem a me est a me sed non extingui, id est, considerando propria illius est a me nego, et tunc negatur nego: ad cuius probationem nego hinc, nam existens ignis imo nec enim dicitur actus non est formaliter negat illius actionis quare ego potum detruere ignem. cum ergo dicitur

ignem

ignem e agens reale applicatum, vel Deus ad exigentiam eade. Sed
ab hac eade e ignis, ab hac e ignis reus, ab hac e e destructio factus
sua e carentia ignis, qua nihil aliud e quam eio pexerantia, a mea
voluntate. nihil horum e proprie loquendo, sed totum carentia cuiusdam
actionis potentia quam ego potui effuere, ad extinguendum ignem, qua carentia
e a me dicitur, sicut de alij omissionibz diximus e dicitur, e voluntate.

Quod liberum: pexerantia ignis e mihi libera. Eo voluntaria. Sed
pot. ea in mea potestate e si n sit ignis e laborum e mihi si n sit. Etiam
e liberum si sit, si sit e. E liberum mihi in un extremum quon sit eiam libe-
rum alio. E, negatio huius de libertate propria e simpliciter. ad proba eom
vera nega huius eenti e una neg. negatur ea, qua sit nra e multa exempla
nam in potestate mea e si Petrus moratur, solum e. illum occidit, si tu e in
mea potestate si veas, si solum e. negare eius vitam extra agiturus e
hodie. in in mea e libertate e destruere, ignem, si tu eum reuere.
ad huius eprobationem dicimus in verum. e quando comparatur voluntas
ad actiones suas, has e. si sit libere potest, si eiam si potest e e contra
qua illa actio si sit ad alia ead, prooz, si e in verum de effectibz quos, si
quando solum libere potest e n solum libere impoere quon ab alia
e eiam sine nobis ponantur, e extra solum aliquando libere impoere.
e in n solum illos potest. sic solum libere eperire sicut eam e n solum im-
pore in pteritur, in me eiam si aperiente alius eam aperiet, e extra
solum libere impoere meam sapientem, licet si solum libere ad eam reueream.
ostatur ergo solum libertas ad aliqua extrema opposita et ad impoerum e
impoerendum qua sit actiones mea, si sit solum datur libertas ad effectibz oppositos
ut ad vitam e mortem, e ad sanitatem e morbum eic.

Ea pars eadem nra assertionis subiect eos effectibz ex omis-
sione secutos e nobis voluntarios improprie e secundum quid, dicitur
e de mente fortis e phis. cap. 3. et. 20. huius veritatem insinuat contrariorum
e ead, si e. pexerantia ead e n e abrens in quaquam ead e con-
trary dicimus. quasi diceret: licet si sit in rigore ead, sed in aliquando mi-
nus proprie, ita appellatur, va hoc eiam solum dicimus vnicibz e liberam
conuersationem sua grae habituales quatenus scilicet sit omittere peccata
qua si omittere grae reuereatur, eic effectus secoty ea ommissione peccati,
scilicet grae reuereatur, tribuitur, omittere, e certum e si in omittere
peccatum peccati e eiam sine peccato operandi sit omittere appellari ead
voluntaria effectus ex omissione secuti.

Ratio vero a priori e: quia huiusmodi omittere aliquomodo
licet minus proprie, influit in effectum nampe, remouendo pteritum, qui licet
si sit inflatus proprie, e in inflatus impoeratus e qui fuerat inflatum im-
putatum eueniente peccato e interpretatum in alio casibus, possumus
ergo

ergo etiam n̄ dante iure appellare illum effectum aliquomodo volun-
tarium n̄ impediendi. sic dicimus coherere voluntarie agrotare. eam qui
potuit facile medicina morbum impedire, e voluntarie pati qui potuit
facile fugere lictorum manus ne caperetur, & alia huiusmodi in quibus nul-
lum erat preceptum impedire n̄.

Hinc est qd fundata 2da sententia. ad iuram dicimus peccato nra
n̄ ee Deo proprie voluntaria, e tñ illi voluntaria improprie, in recte
e secundum quod, quatenus potens impedire e n̄ impedit. videtur Palestra
infra disp. 6. q. 9. puncto 1. d. qd si propterea. vii. beat. aduertit coherere n̄
ee idem dicendum Deum ee eam n̄ peccati, sed tñ n̄ ee contentendum
n̄ aliquis dicat Deum ee eam indirectam. videtur etiam S. Thomas 3
parte. q. 47. art. 3. ubi explicitis verbis dicit Deum fuisse aliquomodo
causam tuam necem quam potuit impedire e n̄ impedit qd probat qd gene-
raliter loquendo ois qui n̄ impedit eum potest dicitur ead effectus scilicet, ut
ille qui n̄ claudit fenestram dicitur ead qd imber ingruatur. loquitur
a. S. Thomas quando nullum e preceptum impedire, ut dicitur ex eam-
plis quibus videtur, e ex ipso Deo qui certe nullum habet preceptum impedi-
endi tuam necem e tñ ex hoc capite infertur peccatum effectum illum dicitur
voluntarium n̄ impediendi. videtur etiam Siquis infra 129 in fine. e
1 parte disp. 95. num. 67. Evangelii disp. 24. 129. tñ dicitur
incedium provenire. scilicet ab eo qui n̄ impedit n̄ proprie sed improprie e
necitate, scilicet mediante omissione, a sua omissione procedit incedium
n̄ positum. sed ut a remouente. prohibens. ad formationem similiter negimus
eam argutam positivam incedere ee incedium, sed ultra eam eam potest
recurrere alia eam minus imperia, quarum neutra qd n̄ e positiva n̄ negativa,
n̄ e necessarius nisi supposito qd existant illo ead. potest itaqz incedium
ab incedio sequi eam n̄ Petrus n̄ existeret, supposito tñ qd Petrus
existat e n̄ impedire illud, necesse e qd Petrus n̄ impediatur, atqz ita recurvat
in recte ut requatur incedium.

Quabitur tñ de effectu peccati ex ead sententia: an semper effe-
tus sit voluntarius ei qui potuit eam etiam quando n̄ e preceptum prohibens
illud ead positionem? R. breuiter distinguendo, aut e. ead positiva volun-
ta n̄ necessariam incedionem cum effectu, ut applicatio ignis cum combustione,
aut incedium sit incedionem contingentem, ut correctio subiecti cum ignis
exapponde, in utroque casu effectus e voluntarius si sit volutus e intentus
a volente ead, nihil e. deest ad rationem voluntarii ut procedat ead n̄
atqz a voluntate ipsam intendente. si vero n̄ sit sponte volutus h̄c tñ neces-
sariam incedionem cum ead voluta, tunc erit voluntarius virtualiter e im-
pedit, qui e. nichil. Ausciciens vult etiam virtualiter nequens qd in
Antecedenti virtualiter e necessario contrahetur. hoc modo qui interficit
matrem

matrem gravidam dicitur voluntarie occidere infantem licet id n̄
intendat. Item qui licite comburit domum hostium in bello ubi etiam
aliqui ~~hostes~~ innocentes comburentes voluntarie id facit, licet mixtum
sit cum aliquo involuntario. & idem dicendum e quibus ex causa positionis
sequitur omittis, ut si protervas Brexiam in mare omittis recitatoris ne-
cessario recitata e voluntaria, etiam si n̄ hās peccatum recitandi.

Si. or. effectus n̄ sit finaliter volutus nec etiam necessario sequatur
ex causa voluta, tunc n̄ dicitur proprie voluntaria volenti causa nisi immixta.
e valde impropre, tunc. e. qui vult causam n̄ dicitur velle effectum cum
effectus n̄ hāt mixtionem physicam cum illa causa, nisi forte tenaris imper-
dire vel n̄ dare illam occasionem, tunc. e. effectus volutus imputabitur tibi
e aut voluntaria moraliter seu imputative. hinc e peccata parvulorum
tribui illi qui suo malo exemplo d̄ hinc occasio peccandi, licet hic n̄ inten-
derit. hinc etiam e contra peccata hominum n̄ dicit voluntaria. Peccat
Deus voluntarie, dicit nobis appetitum sensitivum e alias occasio e in-
ch partes ex quibus sicut infallibiliter recitura peccata, q̄ Deus dando illas
hoc nec vult peccatum nec dicit aliquis q̄ ex se hāt necessariam mixtionem
cum peccato, sed ex malitia e libertate hominis sequitur peccatum cum potest
n̄ regeri. n̄ struuntur ergo peccata in illa causa quam Deus dat, ita ut qui
vult illam causam debeat implicite velle peccata.

Dices: Deus vult e causam appetitum sensitivum e iis in se ad eam
ad bonum in parte, quia hāt mixtionem necessariam moraliter loquendo cum
peccato, n̄. e. moraliter possibile resistere obij tentationem cum pax-
tis ordinariis gradibus, sed necesse e aliquando cadere e peccare, venialiter saltem.
E. Deus volendo illam causam vult effectum nempe lapsum qui ex ipsa neces-
sario consequitur. & negando negat q̄ tota illa impossibilitas e necessitas n̄
e physica sed moralis, quia dicit libertas e prohibita physica n̄ peccandi,
quando. a. sola e mixtio moralis e n̄ physica, n̄ oportet enim qui vult
causam velle etiam effectum, nam effectus n̄ ille n̄ provenit perse ex positione
illius causae, sed ex abusu liberi arbitrii, q̄ licet cum difficultate poterat se
vincere illam tentationem annuam, quando vero causa hāt mixtionem necessariam
am physicam cum effectum, tunc qui vult causam vult effectum qui nec potest ad
illam causam reparari nec etiam peccari.

Dices: Deus dicitur causa ubi peccati q̄ ingerit tentationem qua
n̄ hāt mixtionem physicam necessariam cum peccato e sequitur
huiusmodi mixtio necessaria ut dicitur velle effectum qui vult causam. &
Deum enim n̄ voluit in genere tentationem sed eo alio e desiderio ut sequatur
peccatum, diximus. a. quando causa conititur intendendo effectum tam tunc
effectum e necessarium; Deus vero e causam tentationem eo alio, sed potius ut rupe-
retur, certamen e. forte dat hominibus ut vincant n̄ ut vincantur.

Seco contra

Deo vero, ea diversitas intentionis h. facit qd effectus secutus magis
 vel minus procedat ab eo qui potuit eam. Sed facit qd sit magis vel minus
 voluntarius physice loquendo. Et negando h. s. nam ut aliqua sit ead. sim.
 pliusiter alioquin effectus h. sufficit ut sit uterq. in actu suo, sed uterq.
 requiritur qd ipsa caa per se tendat in talem effectum, ideo claudicatio
 tibie h. dicitur e. a poia progressiva sicut h. fiat vna x. vna illi poia,
 sed a nervo vitioato, qd poia progressiva de se. n. tendebat ad claudicatioem.
 ad a. rectam ambulatioem, ex vitio a. concidit qdatur illi effectus propter
 intentionem poie progressiva. Deus ergo naa bonus nec per appetitum
 vitiatum nec per electum ordinatur ad peccatum nrum, ideo licet h. peccemus
 sine scitu Dei, hic t. effectus h. e. simpliciter e. propria. a. Deo ut a. caa, n. o.
 solum dicitur Deus scire, maaditor e. omnivna, hoc e. p. intentione
 Deorum, qd qd ponit illum caam ^{caam} intentione ut signatur peccatum, dicitur
 caa vni peccati, nam e. d. ex parte caa intentione determinata ad illum effe-
 ctum qd multum facit ad denominationem caa propria, ut videtur inferri agen-
 tes de caa peccati.

DISPUTATIO II.

De Involuntario, violento, et coacto.

Non parum e. de noia in his quadiotionibz apud Authores, id breviser ex-
 nehum, e. curandum ut eodem modum loquendi retineamus.

SECTIO I.

Quis sit Involuntarium, violentum, e. coactum?

Involuntarium late sumptum e. qd n. e. Voluntarium. hoc a. tripliciter, p. t.
 contingere, videlicet negativè, privative, e. contrarie. negativè convenit
 lapidi, nam lapidi n. e. voluntaria mors Petri, e. qd d. e. illi involuntaria
 negativè. hoc item v. n. s. nobis involuntaria ea que nobis nihil cogi-
 tantur a. qd ideo nec volentibz nec nolentibz eveniunt. privative dicitur
 quando potius velle e. n. volumz, v. g. potius velle extrahere incensum e.
 omni, tunc extinctio incendij erit mihi involuntaria privative. cum
 a. disputate presentia viderim voluntarium illud n. e. proprie voluntarium,
 negandi e. ut involuntarium illi oportum n. sit proprie involuntarium,
 qd n. e. proprie contra voluntarium. Itio ergo e. proprie datur involuntari-
 um contrarie, qd videtur e. vna positivam actum voluntatis vel appetituz,
 nam sicut